

N.P. PAVLYUK. BUSINESS COMMUNICATION AS THE BASIS OF COMMUNICATIVE CULTURE OF STUDENTS, TEACHERS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The constituents of business intercourse are considered in the article: communicative, interactive and perceptual; a lecture is selected as one of forms of exchange by information; the features of tactic of intercourse during the decision of the vexed questions are marked.

Key words: *communication, lecture, technical and psychological receptions of oratorical art, terms of expressiveness of language, business intercourse in conflict situations.*

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. Н.В. Романишина.
Одержано редакцією 22.05.2017 р.

УДК: 378. 016: 811. 161. 2' 276. 6' 373

К.В. ДЖЕДЖЕРА

ДЕФІНІЦІЇ «ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ», «ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ», «ПРОФЕСІЙНЕ ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ» У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ТЕЗАУРУСІ СТОСОВНО КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

У статті обґрунтовується необхідність підготовки студентів до спілкування, що має здійснюватись під час трудової діяльності у професійно-трудовому середовищі. Визначається сутність комунікативної підготовки студентів. Здійснюється аналіз змісту поняттєво-категоріального апарату та відповідного термінологічного тезаурусу, з допомогою якого презентуються явища спілкування у трудовій сфері. Визначається зміст дефініцій «ділове спілкування», «професійне спілкування», «професійне ділове спілкування» та їх місце у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів.

Ключові слова: *дефініція, спілкування, ділове спілкування, професійне спілкування, професійне ділове спілкування, професійна підготовка, студенти, комунікативна підготовка студентів, термінологічний тезаурус.*

В умовах ринкового суспільства виникає потреба у підвищенні конкурентоспроможності фахівців, здатних до самостійного пошуку робочих місць, до самоствердження в обраній професійній сфері та до професійного зростання. Важливим засобом забезпечення професійної підготовки такого рівня стає навчання спілкуванню – особливому виду діяльності, спрямованому на встановлення контактів та забезпечення ефективної взаємодії між працівниками під час виконання професійних обов'язків і розв'язання професійних проблем.

Постановка проблеми у зазначеному контексті зумовлює необхідність активізації психологічних досліджень стосовно комунікативної підготовки студентів, що вимагає уточнення поняттєво-категоріального апарату та збагачення термінологічного тезаурусу, що використовуються для визначення сутності та позначення явищ спілкування у професійній сфері.

Упродовж останніх десятиліть з'явилося чимало праць, присвячених аналізу питань, пов'язаних зі спілкуванням у професійно-трудовому середовищі. Їх вивчення дає змогу констатувати переважну присутність в тезаурусі дослідників термінів «ділове спілкування» (О. Баєва, Л. Богданова, Г. Бороздіна, І. Данилюк, Ю. Жуков, І. Козубовська, О. Кубрак, А. Панфілова, В. Троцько, І. Трубавіна, Г. Щьокін, Ф. Хміль, Г. Чайка, М. Черезова, Т. Чмут) та «професійне спілкування» (А. Бичок, О. Берестенко, М. Коваль, І. Козубовська, В. Лівенцова, Н. Колетвінова, І. Радомський, Т. Спіріна, Л. Чулкова), яким або надають різного значення, або вживають як синоніми. Останнім часом у науковому обігу з'явився термін «професійне ділове спілкування», з допомогою якого підкреслюється його специфіка як «фахово зумовленого акту» (О. Зотова-Садило) [7, 437].

Водночас посилилась увага дослідників до завдань комунікативної підготовки студентів, які зокрема аналізуються вченими в аспектах засвоєння досвіду ділового спілкування (Н. Галярдик, Л. Горжу, Л. Дика, О. Рембач), професійного спілкування (Л. Барановська, А. Бичок, В. Кочина, Т. Крамаренко) або професійного ділового спілкування (О. Зотова-Садило).

Метою нашої статті є з'ясування сутності дефініцій «ділове спілкування», «професійне спілкування», «професійне ділове спілкування» та уточнення їх позицій у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів.

Аналіз праць, присвячених різним аспектам комунікативної підготовки, утворює підстави для її розуміння у загальному сенсі як процесу формування готовності студентів до спілкування, що передбачає вироблення в них певної якості ставлення до спілкування та його учасників, а також спроможності успішно реалізувати комунікативні дії завдяки наявним знанням про спілкування, комунікативним умінням, навичкам і здібностям. У контексті завдань професійної підготовки виникає потреба в засвоєнні досвіду специфічного виду спілкування, що відбувається в умовах трудової діяльності. Водночас виникає питання, до якого саме різновиду спілкування готувати студентів.

Починаючи з кінця ХХ століття, коли власне й активізувались дослідження комунікативної сторони суспільно значущої діяльності (у тому числі професійної), зародилась традиція позначати її терміном «ділове спілкування». Відповідно запропоновані дослідниками визначення базувались на таких ключових поняттях, як діяльність, діло, справа. У зв'язку з цим у частині запропонованих дефініцій відображені погляди вчених щодо ділового спілкування як певної діяльності людей, яка уможливило перебіг та досягнення ними позитивних результатів спільної справи, забезпечує сприятливі взаємини між ними (В. Троцько, А. Панфілова, І. Трубавіна).

Так, згідно переконань В. Троцько та І. Трубавіної, ділове спілкування є процесом обміну інформацією про спільну людську діяльність та про людей, які беруть у ній участь, що уможливило її організацію, отримання інформації про її цілі і результати [14, 67].

© К.В. Джеджера, 2017

Подібних поглядів щодо розуміння сутності досліджуваного явища дотримується А. Панфілова. На думку автора, ділове спілкування, що є процесом взаємодії ділових партнерів, має забезпечити організацію й оптимальний перебіг їхньої предметної діяльності та бути спрямованим на досягнення визначених ними цілей щодо спільної справи, покращення взаємин у ході продуктивної співпраці [11, 15].

Водночас варто підкреслити, що специфіка ділового спілкування нерідко пояснюється особливим статусом його учасників. Як стверджують Г. Чайка та Т. Чмут, учасники ділового спілкування не є випадковими людьми – як виконавці суспільно значущої діяльності вони наділені певними повноваженнями, необхідними для її виконання, «є особистостями, значущими одне для одного, вони взаємодіють з приводу конкретного діла, а основне завдання такого спілкування – конкретна співпраця» [16, 17]. При цьому відомі дослідниці зазначеної проблеми акцентують увагу на інструментальному значенні ділового спілкування як засобу розв'язання проблем, що виникають під час соціально значущої спільної діяльності [16, 17].

Близькою за змістом до попередньо викладеної є думка Г. Бороздіної, котра також пропонує розуміти ділове спілкування з позиції його призначення для вирішення певних завдань, пов'язаних з діяльністю, і характеризує його як процес, спрямований на розв'язання конкретної проблеми, реалізацію конкретної цілі, досягнення певного результату завдяки тим взаємозв'язкам і взаємодії, які забезпечують обмін діяльністю, інформацією і досвідом [2, 58].

Водночас дослідники звертають увагу й на інші аспекти ділового спілкування. Наприклад, І. Горбуліч, яка вважає ділове спілкування процесом установаження контактів між людьми, наголошує на його детермінованості потребами спільної діяльності та на динамічності цього процесу. Тому, як цілком слушно стверджує автор, під час ділового спілкування відбувається не лише реалізація таких контактів, але й їх розвиток і вдосконалення [4, 31].

Таким чином, ділове спілкування постає як динамічний засіб реалізації суспільно значущої діяльності, що реалізується у процесі встановлення контактів, взаємопізнання та взаємодії між людьми, наділеними необхідними повноваженнями, що уможливило цілеспрямоване розв'язання конкретних проблем та досягнення бажаних результатів у ході обміну інформацією (думками, почуттями, досвідом тощо).

Утім, як зазначає І. Козубовська, діловому спілкуванню притаманні «деякі специфічні ознаки, зумовлені процесами виробництва і керівництва» [8, 9], у зв'язку з чим відбувається зміна його ролі – згідно висновку автора, воно перетворюється «з фактора, який супроводжує відповідну діяльність» [8, 7] на «професійно значущий компонент цієї діяльності» [8, 7].

Подібних поглядів дотримуються й інші вчені, які наголошують на специфічних особливостях ділового спілкування, пов'язаних з професійною діяльністю. Так, на думку Ю. Жукова, ділове спілкування є особливим видом спілкування, який уможливило реалізацію спільної діяльності та необхідних для цього зв'язків між людьми, котрі володіють певною професійною компетентністю [6, 63]. А в інтерпретації О. Рембач цей феномен відображає суто професійний аспект виробничих комунікацій і трактується як процес «встановлення і розвитку професійних контактів, зумовлений потребами виконання виробничих функцій і типових завдань професійної діяльності» [13, 66], що передбачає реалізацію його комунікативної, інтерактивної та перцептивної сторін.

Проте факт «забарвлення» змісту спілкування конкретними проблемами професійної діяльності нерідко отримує відображення лише в синонімізації феноменів ділового і професійного спілкування. Саме таких поглядів дотримуються О. Басва, А. Бичок, Г. Бороздіна, Л. Власова, О. Кондратенко, Ф. Кузін, Т. Мишаткіна, В. Семеновська, В. Співак, М. Тимофєєв, Н. Хилл, Г. Чайка, М. Черезова, Т. Чмут, які ототожнюють означені явища.

Наприклад, у визначенні Н. Хілла термін «ділове спілкування» представлений у дужках як синонім терміну «професійне спілкування», а його значення трактується як «особлива форма взаємодії людей у процесі визначеного виду діяльності, що сприяє встановленню морально-психологічної атмосфери праці та взаємин партнерства між керівниками і підлеглими, між колегами, створює умови для продуктивного співробітництва людей у досягненні вагомих цілей, забезпечуючи успіх загальної справи» [15, 2-3].

Водночас у працях О. Берестенко, В. Лівенцової, І. Радомського наголошується на існуванні певних відмінностей між зазначеними феноменами, що є підставою для заперечення тотожності між відповідними їм поняттями та термінами, які використовують для їх позначення.

Підтвердження слушності цього висновку криються й у етимології згаданих вище термінів. Так, як зазначається у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови», термін «діловий» означає:

- явище, що стосується суті справи, має практичне значення;
- властивість, притаманна зайнятій людині (добре підготовлена, досвідчена, працьовита; зайнята практичним аспектом справи, пов'язаною з матеріальною вигодою);
- те, що може бути придатним для господарських потреб, промислового та іншого використання; має товарний характер [3, 305].

Натомість терміном «професійний» позначають значно вужчі за своїм змістом явища, пов'язані суто з професією – тим видом діяльності, що вимагає від виконавця спеціальних знань та умінь [3, 1174].

З огляду на викладене логічним буде вважати (як це роблять О. Берестенко та І. Радомський), що поняття «професійне спілкування» є вужчим за поняття «ділове спілкування», а відповідне йому явище визначається певною специфікою, зумовленою особливостями конкретної професійної діяльності. Тобто, як вважає Н. Колєтвінова, професійне спілкування є процесом поширення професійної інформації, яка відображає потреби представників певної професії [9, 28].

О. Берестенко пропонує розуміти ділове спілкування у контексті відображення усього процесу діяльності (мотивів, мети, засобів дії, результату тощо) у власне спілкуванні – виді «взаємодії людей, що полягає в обміні інформацією, думками, досвідом, знаннями, умінями, навичками та результатами діяльності, ставленням до людини, предметно втіленими в матеріальній і духовній культурі» [1, 14]. А своє тлумачення професійного

спілкування дослідниця формулює на підставі розуміння професії як певного виду трудової діяльності людини і вважає, що вона поділяється на різновиди залежно від предмету, мети, знаряддя та умов праці. Виконання кожного різновиду такої діяльності вимагає особливої якості контактування її виконавців, обумовленого специфікою професії. Відтак, як стверджує О. Берестенко, професійне спілкування – це «творчий, керований процес взаємообміну повідомленнями, організації взаєморозуміння, досягнення оптимальної взаємодії, взаємопізнання в різних видах діяльності учасників професійно спрямованої комунікації» [1, 16], специфічними рисами якого є: «свідоме цілеспрямоване управління комунікацією, наявність загальної та конкретної мети спілкування, а також наукова обґрунтованість та високий професійний рівень» [1, 17].

Водночас варто погодитись з думкою дослідниці про те, що професійне спілкування, як і інші різновиди спілкування, має творчий характер. Адже, як слушно стверджує автор, у ході виконання професійних завдань фахівець стикається з різноманітними ситуаціями, розв'язання яких може відхилитись від відомих алгоритмів чи шаблонів і вимагає оригінальних рішень і творчих підходів [1, 17].

Підтримуючи думку стосовно схарактеризованого співвідношення досліджуваних понять, І. Радомський пропонує інше за змістом трактування професійного спілкування, що базується на таких його характеристиках, як відповідальність і цільова спрямованість. У цьому контексті зазначений феномен постає як «процес встановлення і підтримки прямого чи опосередкованого тими чи іншими засобами контакту, обумовленого професійно значущими цілями, що припускають відповідальність за їхню реалізацію» [12, 131].

Аналізуючи викладені трактування професійного спілкування, варто погодитися з думкою В. Лівенцової про те, що в них відображено його досить вузьке значення як засобу та умови розв'язання завдань [10]. Водночас, як стверджує дослідниця, існує ще й широке його розуміння, згідно з яким беруться до уваги: по-перше, кваліфікаційні якості учасників (їх комунікативний та професійний досвід), що дають змогу досягнути високої ефективності комунікативної взаємодії під час виконання професійних обов'язків: по-друге, якість його оцінювання з боку суб'єктів професійної комунікації [10].

Так, повертаючись до роздумів І. Радомського, знаходимо в них тенденцію щодо розширення меж розуміння зазначеного явища. Як стверджує учений, виокремлені характеристики професійного спілкування підлягають зовнішньому (наприклад, адміністративна оцінка) та внутрішньому (самооцінка) контролю за ознаками нормативності (нормативної регламентації), часового обмеження, виконання соціальної ролі тощо [12, 131].

Висловлена теза отримали відображення в тлумаченні професійного спілкування, запропонованому М. Дяченко. Згідно твердження автора, цей феномен треба характеризувати виходячи з трьох ключових ознак: відповідності моралі, комунікативної компетентності, наявності специфічного (притаманного конкретній професії) вербального ресурсу. Виходячи з цього професійне спілкування є ефективним за умови обізнаності його учасників з етичними принципами, психологічними основами ділової комунікації (що створює підґрунтя для духовного розвитку особистості), опанування професійною лексикою, притаманною конкретній професійній галузі [5].

Підтримуючи викладену думку, зазначимо, що термін «комунікація» у широкому розумінні є тотожним терміну «спілкування». У цьому сенсі комунікативна компетентність охоплює весь (без виключення) досвід особистості в аспекті спілкування, у тому числі й стосовно оволодіння професійним тезаурусом (професійною лексикою) у тій чи іншій професійній галузі. З іншого боку, бачиться важливим особливо підкреслити специфіку регулятивної сторони професійного спілкування, яка отримує відображення у тій конкретній складовій моральної свідомості, що належить до професійної моралі. Узагальнюючи викладене, отримуємо змогу трактувати сутність професійного спілкування як динамічного, творчого процесу встановлення контактів між учасниками професійної діяльності, що реалізуються завдяки їхній комунікативній компетентності з метою розв'язання професійно значущих проблем та регулюється нормами професійної етики.

Водночас варто зазначити, що останнім часом О. Зотова-Садило активно використовує термін «професійне ділове спілкування». Доцільність об'єднання словосполучень «ділове спілкування» та «професійне спілкування» автор пояснює тим, що під час виконання діяльності та розв'язання притаманних їй проблем спілкування її виконавців набуває «професійно спрямованого ділового рівня» [7, 436], а отримання кінцевого результату будь-якої справи стає більш ймовірним за умови її професійної реалізації.

Об'єднуючи зазначені терміни, дослідник надає глибшого значення як діловому, так і професійному спілкуванню, оскільки перше розглядається у контексті участі у справі професіоналів, а друге – з позиції піднесення професійної діяльності до рівня справи, діла. У такому розумінні професійне ділове спілкування визначається як «процес цілеспрямованого обміну специфічною професійною інформацією між соціальними суб'єктами, що має на меті здійснення фахово зумовленого акту в інтересах обох суб'єктів» [7, 437] і розуміється як засіб об'єднання (консолідації) працівників, що уможливує їхню співпрацю з приводу справи; реалізації певної ідеї, мотивації працівників до продуктивної взаємодії, до професійного зростання та кар'єрного розвитку; регулювання взаємин під час виконання професійного обов'язку [7, 438-439].

Аналіз дефініцій «ділове спілкування», «професійне спілкування», «професійне ділове спілкування» дав змогу з'ясувати, що кожна з них характеризує той різновид спілкування, який має місце у професійно-трудоному середовищі, і не є тотожним один одному. У співвідношенні з іншими дефініціями «професійне спілкування» репрезентує найвужче значення явища спілкування у трудовій сфері і вказує на ті його ознаки, які стосуються взаємодії професіоналів з приводу виконання професійних завдань. З допомогою дефініції «ділове спілкування» можна розкрити значення спілкування в аспекті його зв'язку з суспільно значущою діяльністю, а дефініція «професійне ділове спілкування» вказує на взаємозв'язок між професіоналізмом та діловитістю («ділом») учасників комунікативного процесу.

Таким чином, позиції зазначених дефініцій у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів можуть розглядатися у контексті визначення рівнів готовності до спілкування в умовах трудової

діяльності: від достатнього (готовності до професійного спілкування) до найвищого (готовності до професійного ділового спілкування).

Перспективним напрямом подальших розвідок, на наш погляд, може бути вивчення питань, пов'язаних з формуванням психологічної готовності до спілкування у професійно-трудоному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування: навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заоч. форм навчання всіх спец. гуманіт. профілю / О.Г. Берестенко; держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 299 с.
2. Бороздина Г.В. Психологія ділового об'єднання: учеб. / Г.В. Бороздина. – М.: Инфра-М, 2006. – 224 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпін': ВТФ «Перун», 2005. – 1720 с.
4. Горбуліч І.О. Підготовка майбутніх фахівців з маркетингу до ділового спілкування засобами професійно-орієнтованих технологій: 13.00.04 / Ірина Олександрівна Горбуліч; ДЗ «Луганськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». – Старобільськ, 2015. – 293 с.
5. Дяченко М.Д. Наукові підходи до розуміння сутності культури професійного спілкування майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / М.Д. Дяченко. – 2016. – Режим доступу: naukajournal/index.ptp/naukajournal/article/view/890. – Назва з екрану.
6. Жуков Ю.М. Эффективность делового общения / Ю.М. Жуков. – М.: Знание, 1998. – 164 с.
7. Зотова-Садило О.Ю. Професійне ділове спілкування: становлення і розвиток поняття / О.Ю. Зотова-Садило // Педагогіка вищ. та середньої шк. – 2013. – Вип. 37. – С. 436-441.
8. Козубовська І.В. Деякі особливості ділового спілкування у професійній діяльності соціальних працівників / І.В. Козубовська // Соціальна робота в Україні. – 2016. – № 1-2. – С. 5-12.
9. Колетвинова Н.Д. Формирование профессиональной коммуникативности студентов на языковых факультетах педвузов: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Наталья Дмитриевна Колетвинова; Казан. ГУ. – Казань, 1999. – 338 с.
10. Лівенцова В.А. Формування культури професійного спілкування у майбутніх менеджерів виробничої сфери: дис. ... канд. пед. наук. / Вікторія Анатоліївна Лівенцова; Тернопільський ДПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2002. – 232 с.
11. Панфилова А.П. Деловая коммуникация в профессиональной деятельности: учеб. пособие / А.П. Панфилова. – СПб.: Знание, СПБивЭСЭИВ, 1999. – 405 с.
12. Радомський І.П. Професійне спілкування в юридичній діяльності / І.П. Радомський // Вісник Нац. тех. ун-ту України «Київ. політех. ін.-т». Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. – К.: ІВЦ «Політехніка», 2006. – № 2 (17). – С. 130-134.
13. Рембач О.О. Формування культури ділового спілкування майбутніх міжнародників-аналітиків у ВНЗ: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ольга Олександрівна Рембач. – Вінниця, 2005. – 368 с.
14. Троцько А.В. Теория и методика делового общения / А.В. Троцько, И.Н. Трубушина. – Х.: ХГПУ им. Г.С. Сковороды, 1999. – 110 с.
15. Хилл Н. Думай и богатей / Н. Хилл. – М.: Экономика, 2000. – 320 с.
16. Чмут Т.К. Етика ділового спілкування : навч. посіб. / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – [3-є вид., стер.]. – К.: Вікар, 2003. – 223 с.

REFERENCES

1. Berestenko O.H. Kultura profesiinoho spilkuвання: navch.-metod. posib. dliastud. den. tazaoch. Form navchannia vsikh spets. humanit. profilu / O.H. Berestenko; derzh. zakl. «Luhans. nats. un-t imeni Tarasa Shevchenka». – Luhansk: Vydvo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2013. – 299 s.
2. Borozdina G.V. Psihologija delovogo obshhenija: ucheb. / G.V. Borozdina. – M.: Infra-M, 2006. – 224 s.
3. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) / uklad. i hol. red. V.T. Busel. – K., Irpin': VTF «Perun», 2005. – 1720 s.
4. Horbulich I.O. Pidhotovka maibutnix fakhivtsiv z marketynhu dodilovoho spilkuвання zasobamy profesiino-orientovanykh tekhnolohii: 13.00.04 / Iryna Oleksandrivna Horbulich; DZ «Luhansk. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka» – Starobilsk, 2015. – 293 s.
5. Diachenko M.D. Naukovi pidkhody do rozuminnia sutnosti kultury profesiinoho spilkuвання maibutnix fakhivtsiv [Elektronnyi resurs] / M.D. Diachenko. – 2016. – Rezhym dostupu: naukajournal/index.ptp/naukajournal/article/view/890. – Nazva z ekranu.
6. Zhukov Ju.M. Jefferektivnost' delovogo obshhenija / Ju.M. Zhukov. – M.: Znanie, 1998. – 164 s.
7. Zotova-Sadylo O.Iu. Profesiine dilove spilkuвання: stanovlennia i rozvytok poniattia / O.Iu. Zotova-Sadylo // Pedahohika vyshch. ta serednoi shk. – 2013. – Vyp. 37. – S. 436-441.
8. Kozubovska I.V. Deiaki osoblyvosti dilovo hospilkuвання u profesiinii diialnosti sotsialnykh pratsivnykiv / I.V. Kozubovska // Sotsialna robota v Ukraini. – 2016. – № 1-2. – S. 5-12.
9. Koletvinova N.D. Formirovanie professional'noj kommunikativnosti studentov na jazykovykh fakul'tetah pedvuzov: dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Natal'ja Dmitrievna Koletvinova; Kazan. GU. – Kazan', 1999. – 338 s.
10. Liventsova V.A. Formuvannia kultury profesiinoho spilkuвання u maibutnix menedzheriv vyrobnychoi sfery: dys. ... kand. ped. nauk / Viktoriia Anatoliivna Liventsova; Ternop. DPU im. V. Hnatiuka. – Ternopil', 2002. – 232 s.
11. Panfilova A.P. Delovaja kommunikacija v professional'noj dejatel'nosti: ucheb. posobie / A.P. Panfilova. – SPb.: Znanie, SPBIVJeSJeIV, 1999. – 405 s.

12. Radomskiy I.P. Profesiine spilkuvannya v yurydychni diialnosti / I.P. Radomskiy // Visnyk Nats. tekhn. un-tu Ukrainy «Kyiv. politekh. in.-t». Filosofiia. Psykholohiia. Pedagogika: zb. nauk. pr. – K.: IVTs «Politekhnik», 2006. – № 2 (17). – S. 130-134.
13. Rembach O.O. Formuvannya kultury dilovoho spilkuvannya maibutnikh mizhnarodnykh-analytikiv u VNZ: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Olha Oleksandrivna Rembach. – Vinnytsia, 2005. – 368 s.
14. Trotsko A.V. Teoriya y metodyka delovoho obshcheniya / A.V. Trotsko, Y.N. Trubavyna. – Kh.: KhHPU im. H.S. Skovorody, 1999. – 110 s.
15. Khyll N. Dumai y bohatei / N. Khyll. – M.: Ekonomyka, 2000. – 320 s.
16. Chmut T.K. Etyka dilovoho spilkuvannya: navch. posib. / T.K. Chmut, H.L. Chaika. – [3-tie vyd., ster.]. – K.: Vikar, 2003. – 223 s.

К.В. ДЖЕДЖЕРА. ДЕФИНИЦИИ “ДЕЛОВОЕ ОБЩЕНИЕ” “ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБЩЕНИЕ”, “ПРОФЕССИОНАЛЬНО ДЕЛОВОЕ ОБЩЕНИЕ” В ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОМ ТЕЗАУРУСЕ ОТНОСИТЕЛЬНО КОММУНИКАТИВНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ

В статье обосновывается необходимость подготовки студентов к общению, которое должно осуществляться во время трудовой деятельности в профессионально-трудовой среде. Определяется сущность коммуникативной подготовки студентов. Осуществляется анализ содержания понятийно-категориального аппарата и соответствующего терминологического тезауруса, с помощью которого презентуются явления общения в трудовой сфере. Определяется содержание дефиниций «деловое общение», «профессиональное общение», «профессиональное деловое общение» и их место в терминологическом тезаурусе относительно коммуникативной подготовки студентов.

Ключевые слова: дефиниция, общение, деловое общение, профессиональное общение, профессиональное деловое общение, профессиональная подготовка, студенты, коммуникативная подготовка студентов, терминологический тезаурус.

K.V. DZHEDZHERA. THE DEFINITIONS OF THE «PROFESSIONAL COMMUNICATION», «BUSINESS COMMUNICATION», «PROFESSIONAL BUSINESS COMMUNICATION» IN THE TERMINOLOGY THESAURUS COMMUNICATION CONCERNING TRAINING STUDENTS

In the article the necessity of preparing students to communicate in a professional and labor surroundings. Determine the essence communication training students as a process of formation of readiness of students to communicate, that provides them develop a certain quality attitude to communication and its participants, as well as ability to successfully implement communication action through existing knowledge about communication, communication abilities, skills and abilities.

The analysis of the content of conceptual-categorical apparatus and appropriate terminology thesaurus with which communication phenomena presented in the employment field. Proved that the definition of «professional communication» represents the narrowest meaning of the phenomenon of communication in the labor sphere and points out the signs are related to the interaction of professionals on their professional tasks. With the definition of «business communication» can reveal the importance of communication in the aspect of its relationship with the public interest activities and definition of «professional business communication» refers to the relationship between the professional and businesslike («business») participants in the communication process.

The positions of these definitions of terminology thesaurus communication concerning training students can be seen in the context of determining levels of readiness to communicate in terms of labor activity from sufficient (readiness for professional communication) to the highest (readiness for professional business communication).

Key words: definition, communication, business communication, professional communication, professional business communication, professional training, students, communication training of students, terminology thesaurus.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. С.А. Литвиненко.
Одержано редакцією 16.05.2017 р.

УДК: 372. 881. 161. 1

О.І. СТЕПАНОВА

КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКЛАДАННІ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІМ ВИХОВАТЕЛЯМ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ВИШІВ

У статті проаналізовано формування мовленнєвої культури майбутніх вихователів ДНЗ, названі причини протиріч, що призводять до її зниження і, як наслідок, порушення комунікації в молодіжному середовищі. Визначено місце дисципліни “Культура мовлення та виразне читання” в системі підготовки спеціалістів, окреслено правила і норми спілкування, вимоги до мовленнєвої поведінки в різних комунікативно-мовленнєвих ситуаціях, шляхи удосконалення комунікативно-мовленнєвих знань.

Ключові слова: мовленнєва культура, комунікація, комунікативна компетенція, нормативність, мовні норми.

Основна місія освіти на кожному історичному етапі розвитку суспільства відповідає сучасній системі цінностей і уявлень. Разом з освоєнням людиною різних способів взаємодії зі світом змінюються зміст, форми і методи навчання і виховання, різні парадигми ніби накладаються одна на одну і навіть співіснують, то ігноруючи одна одну, то зближуючись [3, 146].

© О.І. Степанова, 2017